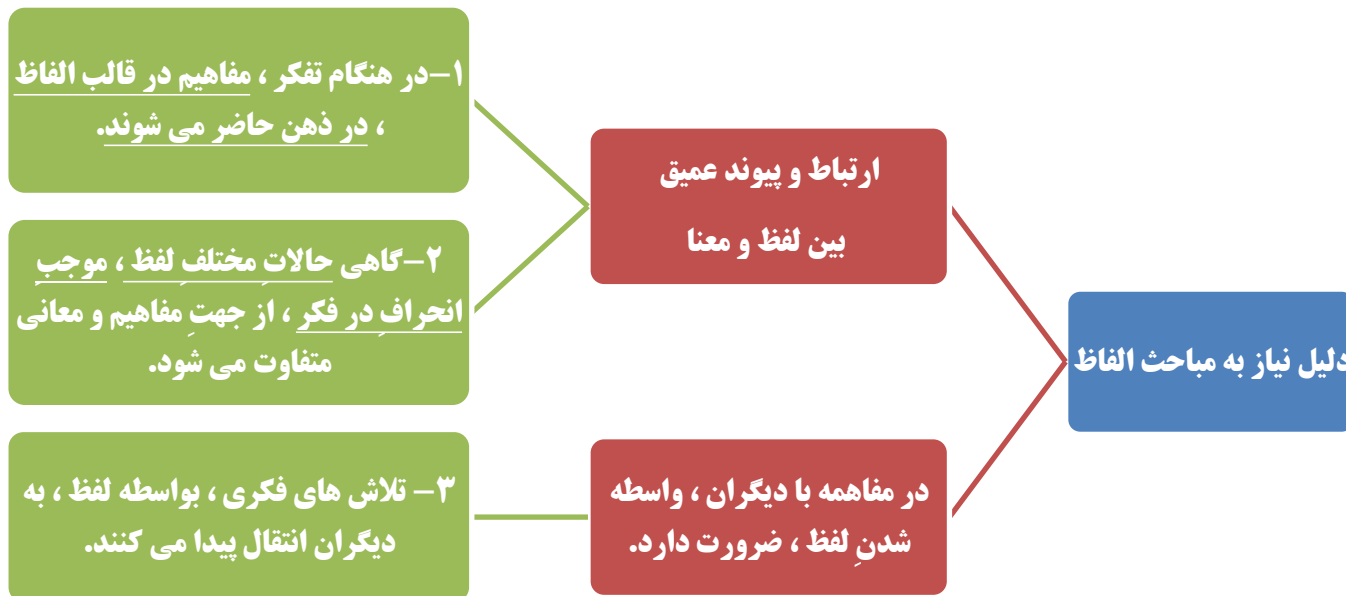

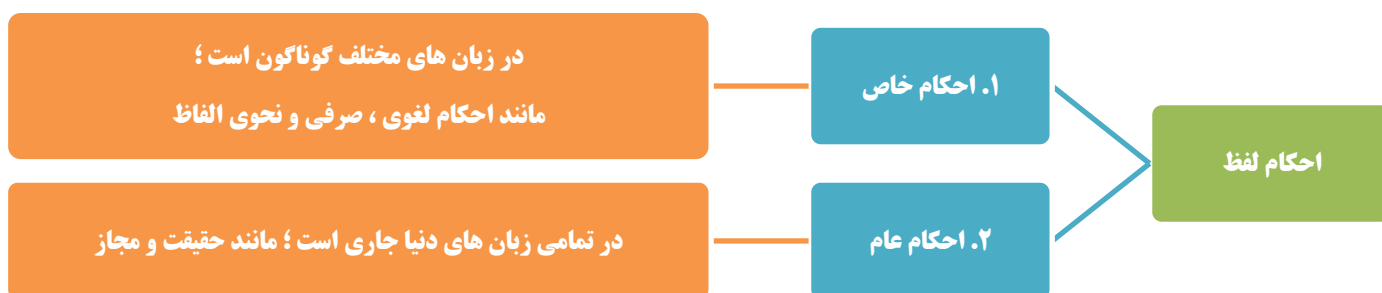
درس چهارم

پرسش

۱. چرا منطقی بحث احکام لفظ را طرح میکند؟

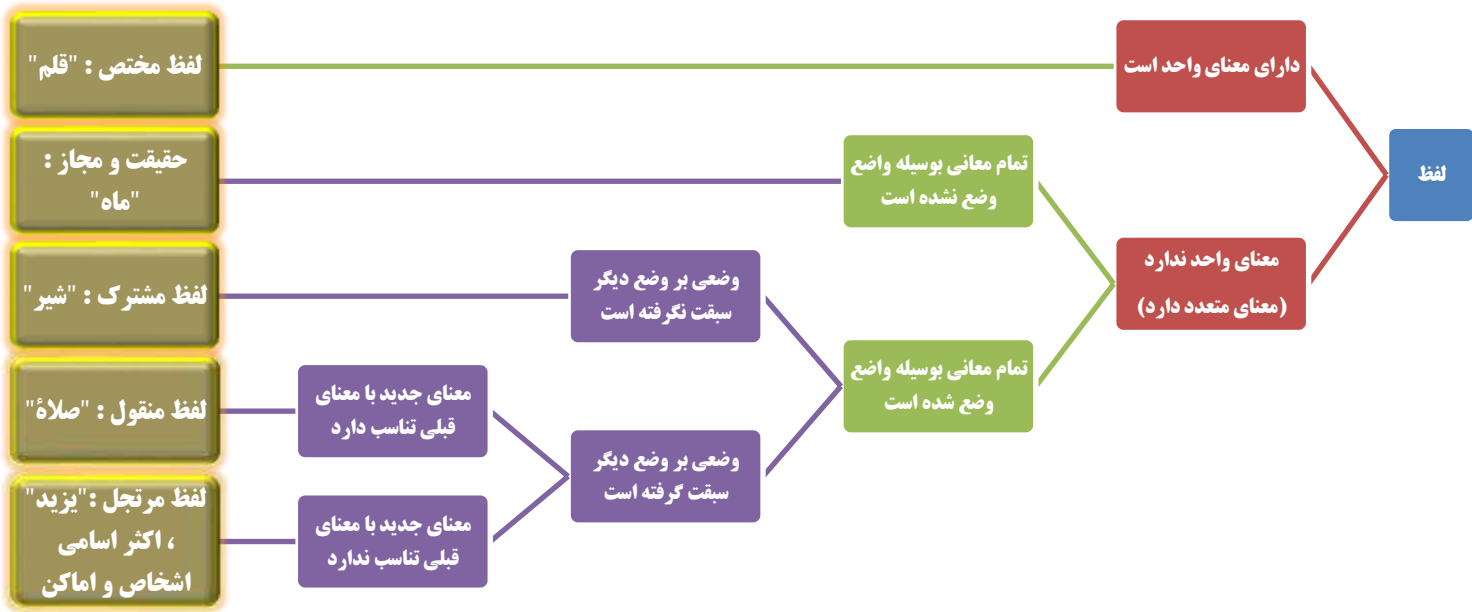

۲. تفاوت منطقی و ادیب در نحوه بحث از الفاظ چیست؟

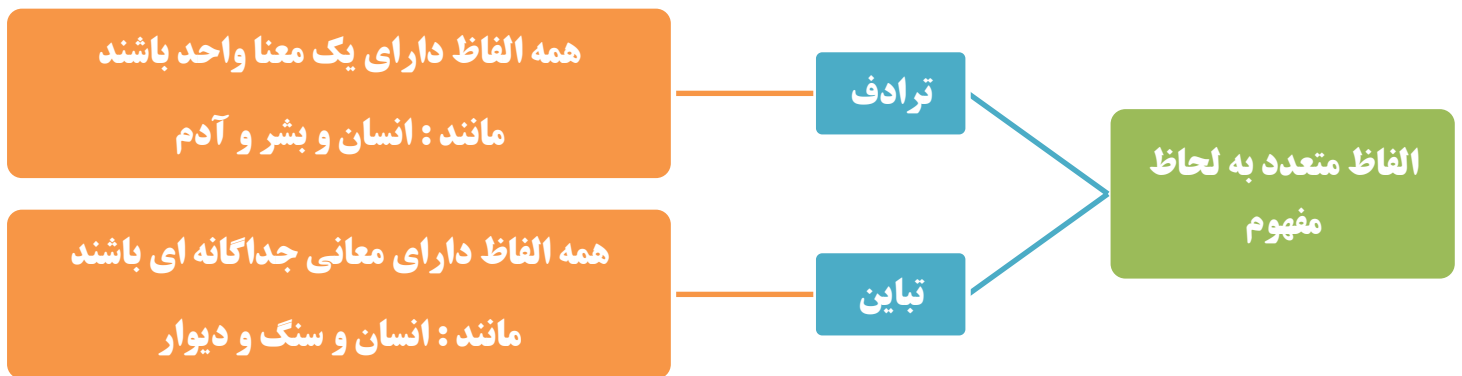
در مبحث الفاظ "ادیب" به احکام خاص لفظ، در یک زبان خاص، می پردازد. ولی "منطقی" از احکام عام لفظ، که در تمام زبان ها جاری است، بحث می کند. همچنین "منطقی" به آن دسته از مباحث الفاظ می پردازد که رفع خطای فکر می کنند. ولی "ادیب" فقط به احکام مربوط به روش مفاهمه انسانها با یکدیگر توجه دارد.

۳. لفظ به اعتبار معنا به چند قسم تقسیم می شود؟ توصیه منطقی در این زمینه چیست؟

هدف منطقی از ذکر اقسام فوق این است که توصیه کند: در تعریف و استدلال باید از استفاده لفظ مشترک و مجاز اجتناب کرد، مگر با کمک قرینه. منقول و مرتجل نیز مادامی که ارتباط آنها با معنای اولیه کاملاً قطع نشده است، نباید در استدلال و تعریف به کار گرفته شوند. و در اسلوب های علمی و مطالب استدلالی به جاست همواره از الفاظی استفاده کرد که معنای واحدی دارند.

۴. لفظ به اعتبار مقایسه با الفاظ دیگر به چند قسم تقسیم میشود؟ توصیه منطقی در این زمینه چیست؟

هدف منطقی از ذکر چنین تقسیمی این است که توصیه کند: استفاده از الفاظ مترادف در تعریف و استدلال نادرست است؛ مثلاً کسی در مقام استدلال بگوید: چون هر بشری انسان است، هر انسانی متفکر است؛ بنابراین، هر بشری متفکر است، و یا در مقام تعریف بگوید: انسان همان بشر است.

۵. دلالت را تعریف و اقسام آن را با ذکر مثال بیان کنید.

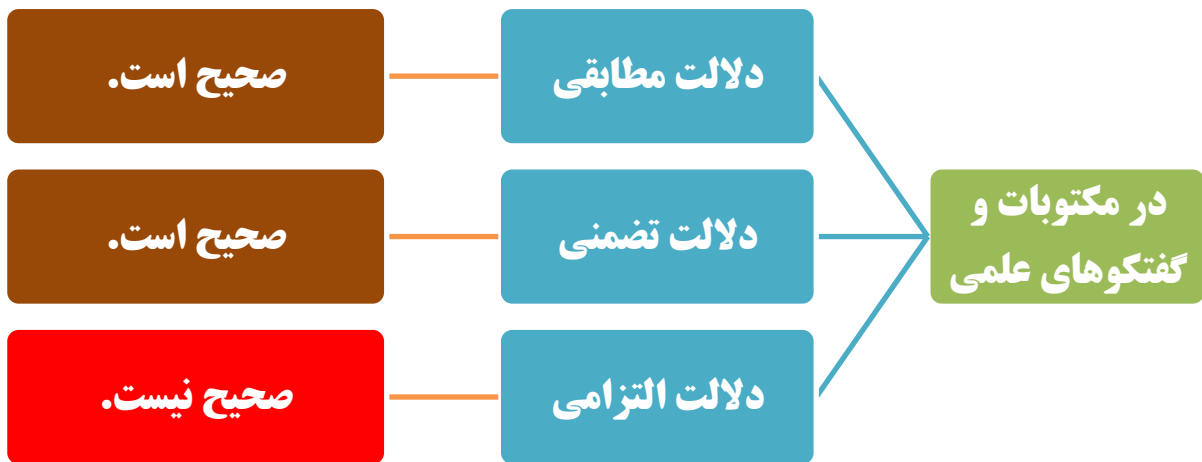
دلالت عبارت است از: حالت یک شیء به گونه ای که وقتی ذهن به آن علم پیدا کرد، بلافاصله به امر دیگری نیز منتقل شود. به شیء نخست دالّ (راهنمایی کننده) و به شیء دوم مدلول (راهنمایی شده) می گویند.

دلالت لفظی مطابقی (دلالت لفظ بر تمام معنای خود): مثل دلالت لفظ "خانه" بر تمام مجموعه خانه و اتاق های آن
لفظ دالّ: خانه، مدلول: مجموعه خانه و اتاق های آن

۶. کدام قسم از دلالت مورد نظر منطقی است؟ چرا؟

از میان اقسام مختلف دلالت، تنها دلالت وضعی لفظی، محل بحث منطقی است. زیرا الفاظ وضع شده اند و بر معنایی دلالت هم دارند. منطقی هم، با الفاظ و معنای آنها سروکار دارد و در این ناحیه رفع خطای می نماید.

۷. توصیه علم منطق درباره گونه های مختلف دلالت وضعی لفظی چیست؟

استفاده از دلالت التزامی در محاورات و مکتوبات ادبی، صحیح و پر کاربرد است.

خودآزمایی

۱. در مثال با شنیدن صدای زنگ در از بودن کسی در پشت در آگاه می شویم، آگاه شدن از کسی، در اصطلاح منطقی چه نامیده می شود؟

الف) دال. ب) مدلول. ج) علم. د) دلالت.

۲. رابطه ای که بین چراغ قرمز و ممنوعیت عبور برقرار است، در اصطلاح منطقیون چه نامیده می شود؟

الف) دلالت وضعی.

ب) دلالت حقیقی.

ج) دلالت عقلی.

د) دلالت طبیعی.

۳. کدام یک از موارد زیر دلالت حقیقی را بهتر بیان می کند؟

الف) دلالت حاتم بر بخشش.

ب) دیوار بر خانه.

ج) علامت؟ بر پرسش.

د) دود بر آتش.

دلالت حقیقی نوعی از حکایتگری است که در متن واقع وجود دارد و ایجاد آن مبتنی بر قرارداد

بشری نیست. مانند دلالت دود بر وجود آتش

۴. در این بیت چه نوع دلالتی هست؟

بلی در طبع هر داننده ای هست

که بر گردنده گرداننده ای هست

الف) التزامی.

ب) طبیعی.

ج) عقلی.

د) وضعی.

در فطرت و عقل هر انسان عالمی این دلالت وجود دارد که برای جهانی که گردش می کند،

مدبری هست. و چنین دلالتی که منشأ آن عقل است، دلالت عقلی نام دارد.

این دلالت طبیعی نیست. زیرا دلالت طبیعی از حالت طبیعی و ظاهری انسان، ناشی می شود.

۵. دلالت ناله بر احساس درد چه نوع دلالتی است؟

الف) تضمینی.

ب) طبیعی.

ج) عقلی.

د) وضعی.

۶. دلالت برف بر سرما چه نوع دلالتی است؟

الف) عقلی.

ب) وضعی.

ج) طبیعی.

د) مطابقی.

۷. در کدام یک از مثال های زیر دلالت وضعی است؟

(الف) پریدگی رنگ بر ترس.

(ب) دود بر آتش.

(ج) لفظ بر معنا.

(د) وجود معلول بر وجود علت.

۸. عبارت کتاب پاره شد – مراد چند صفحه آن است – چه نوع دلالتی است؟

(الف) مطابقی (قصد).

(ب) تضمنی (تطفل).

(ج) التزامی (حیطه).

(د) تضمنی (حیطه).

۹. کدام عامل سبب می شود ذهن انسان از دال به مدلول منتقل شود؟

(الف) علم به ملازمه دال و مدلول.

(ب) ذهن.

(ج) فکر.

(د) وجدان.

برای تفکر بیشتر

۱. آیا تنها راه «اندیشیدن» و انتقال مفاهیم و معانی ذهنی، لفظ است؟

باید دانست نوع دیگری از انتقال ذهنی نیز وجود دارد که «تداعی معانی» نامیده می شود. در تداعی تنها یک انتقال ذهنی صورت می گیرد که مستند به وجود علقه و رابطه حقیقی یا وضعی نیست، مانند اینکه شخصی در شهری بر اثر بیماری مبتلا به «دل درد» شود و از آن پس هرگاه وی نام آن شهر را به یاد آورد در ذهن به بیماری معهود دل درد نیز منتقل خواهد شد. بنابراین هرچند در دلالت، رخ داد انتقال ذهنی از چیزی به چیز دیگر حتمی است اما هر انتقال ذهنی از شیئی به شیئی دیگر لزوماً دلالت نخواهد بود.

۲. چرا و چگونه بین لفظ و معنا پیوندی عمیق وجود دارد؟

در جریان تفکر، تلاش برای تبدیل مجهول به معلوم صورت می پذیرد. برای رسیدن به معلوم به معانی و مفاهیم درون ذهن احتیاج داریم. معنایی درون ذهن بصورت عریان، نه قابل جمع بندی و نه قابل انتقال به دیگران هستند. لذا از قالب و ظرف لفظ برای تنظیم مفاهیم ذهنی و انتقال آنها به دیگران کمک می گیریم. ارتباط و پیوند عمیق لفظ و معنا، به گونه ای است که اولاً؛ در غالب موارد فکر، مفاهیم خود را حتی در خلوت خویش - در قالب الفاظ در ذهن احضار می کند. ثانياً؛ گاه حالات و چگونگی الفاظ، منشأ انحراف فکری در حوزه مفاهیم می شوند.

۳. آیا مشخص کردن مصداق های گونه های مختلف دلالت، به عهده منطقی است؟

بله، منطقی برای دفع خطا در ناحیه مواد و مصالح، با تعیین نوع دلالت، معنای صحیح مقصود از لفظ را واضح می نماید و احتمال خطا را از بین می برد.

۴. آیا مشخص کردن عنوان های اقسام مختلف الفاظ به عهده منطقی است؟

بله، منطقی با تعیین نوع لفظ، مشخص می کند در تعریف و استدلال، چه الفاظی مجاز هستند و چه الفاظی باعث مغالطه می شوند تا از بکارگیری آنها پرهیز شود و در صورت استفاده دیگران، رفع خطا از آنان شود.

۵. محل طرح بحث احکام الفاظ در مباحث علم منطق کجاست؟

آنچه در منطق صوری با عنوان مباحث الفاظ شناخته می شود، در واقع سلسله مباحثی است که به عنوان «مدخل» در آغاز جوامع منطقی قرار می گرفته، و مقدمه ای برای ورود در مبحث «مقولات» تلقی می شده است. این «مدخل» که معرب اصطلاح یونانی آن «ایساغوجی» خوانده می شد، نخست توسط فروریوس به پیکره منطق افزوده شد و در اصل رساله ای مستقل به عنوان زمینه ورود به کتاب «مقولات» ارسطو بوده است.

حل ارزیابی های کتاب منطق ۱ – بر اساس ویرایش جدید

ارزیابی میانی ۱

۱. تفکر بدون استفاده از الفاظ

الف) هرگز ممکن نیست

ب) غالباً صورت نمی گیرد

ج) همواره ممکن است

د) محال است.

۲. یکی از اساسی ترین ابزارهای بشر برای انتقال آسان مفاهیم ذهنی استفاده از..... است

الف) الفاظ

ب) فیلم و هنرهای نمایشی

ج) الفاظ و هنرهای نمایشی

د) علائم رمزی

۳. بحث از احکام خاص لفظ و از احکام عام لفظ بحث می کند.

الف) ادیب – منطقی

ب) منطقی – ادیب

ج) ادیب – زبان دان

د) ادیب – متفکران

۴. الفاظ است.

الف) صرفاً وسیله ای برای مفاهیم

ب) وسیله ای برای انتقال تلاش فکری

ج) صرفاً وسیله ای برای انتقال تصورات معلوم

د) صرفاً وسیله ای برای انتقال تصدیقات معلوم

ارزیابی میانی ۲

۱. رابطه ای که بین « چراغ قرمز » و « ممنوعیت عبور » برقرار است ، در اصطلاح منطقیون چه نامیده می شود؟

الف) دلالت وضعی

ب) دلالت التزامی

ج) دلالت عقلی

د) دلالت طبیعی

۲. کدام یک از موارد زیر « دلالت وضعی » را بهتر بیان می کند؟

الف) دلالت خاتم بر بخشش

ب) دیوار بر خانه

ج) علامت ؟ بر پرسش

د) دود بر آتش

۳. در این بیت چه نوع دلالتی هست؟

بلی در طبع هر داننده ای هست

که بر گردنده گرداننده ای هست

الف) التزامی.

ب) طبیعی.

ج) عقلی.

د) وضعی.

۴. در عبارت « دوستم کتاب مرا به امانت گرفت »، لفظ کتاب به چه دلالتی اشاره می کند؟

الف) التزامی

ب) تطابقی

ج) تضمینی

د) وضعی.

۵. دلالت « قلم » بر « دوات » چه نوع دلالتی است؟

الف) التزامی

ب) تطابقی

ج) تضمینی

د) وضعی

۶. مصرع « رنگ رخساره خبر می دهد از سر ضمیر » گویای چه نوع دلالتی است؟

الف) طبیعی

ب) تطابقی

ج) تضمینی

د) وضعی غیر لفظی

۷. دلالت «ناله» بر «احساس درد» چه نوع دلالتی است؟

الف) تضمینی ب) طبعی ج) عقلی د) وضعی

۸. دلالت «برف» بر «سرما» چه نوع دلالتی است؟

الف) عقلی ب) وضعی ج) طبعی د) مطابقی

۹. در کدام یک از مثال های زیر دلالت وضعی است؟

الف) پریدگی رنگ بر ترس

ب) دود بر آتش

ج) لفظ بر معنا

د) وجود معلول بر وجود علت

۱۰. عبارت «کتاب پاره شد» - مراد چند صفحه آن است. چه نوع دلالتی است؟

الف) مطابقی ب) تضمینی ج) التزامی د) وضعی غیر لفظی

۱۱. کدام عامل سبب می شود ذهن انسان از دال به مدلول منتقل شود

الف) علم به ملازمه دال و مدلول با ذهن

ب) ذهن

ج) فکر

د) وجدان

۱۲. کدام قسم از دلالت ها برای همه انسان ها یکسان است؟ مثال آن چیست؟

الف) عقلی - جای پا و رونده

ب) وضعی - الفاظ بر معانی

ج) طبعی - سرخی چهره بر تب

د) مطابقی - خانه بر کل خانه

دلالت عقلی همیشه و برای همه یکسان است و تخلف بردار نیست.

۱۳. دلالت عدد «۱» بر مفهوم یک و دلالت خانه در جمله «دزد خانه ام را برده» به ترتیب چگونه

دلالت هایی است؟

الف) عقلی - تضمینی

ب) وضعی - التزامی

ج) عقلی - وضعی

د) وضعی - عقلی

۱۴. اینکه «چیزی ذهن ما را به چیز دیگر رهنمون شود.» اشاره به کدام یک دارد؟

الف) دال

ب) دلالت

ج) حجت

د) مدلول

۱۵. مصرع «ترسم که اشک در غم ما پرده در شود» چه نوع دلالتی است؟

الف) ذاتی

ب) وضعی

ج) عقلی

د) طبیعی

۱۶. دلالت علایم ریاضی بر معانی مخصوص و دلالت الفاظ بر معانی چگونه است؟

الف) ذاتی

ب) طبیعی

ج) عقلی

د) وضعی

۱۷. دلالت پرچم سیاه بر عزا و ماتم چه نوع دلالتی است؟

الف) ذاتی

ب) طبیعی

ج) عقلی

د) وضعی

ارزیابی میانی ۳

۱. کدام یک از گزینه های زیر صحیح است؟

الف) استفاده از لفظ مشترک و مجاز در تعریف و استدلال درست است

ب) استفاده از منقول و مرتجل همواره در تعریف و استدلال درست است

ج) تمام اقسام دلالت مورد بحث منطقی است

د) استفاده از دلالت التزامی در رساله های علمی مورد مناقشه و تردید است

۲. در تعریف و استدلال کمال مطلوب آن است که تا حد امکان از الفاظ استفاده شود.

الف) مختص

(ب) منقول و مختص

(ج) مشترک و منقول با قرینه

(د) مختص و حقیقت

۳. اگر معنای لاحق با سابق تناسب داشته باشد، آن لفظ است.

الف) منقول

(ب) مشترک

(ج) مرتجل

(د) مختص

۴. اگر وضعی بر وضع دیگر سبقت نگرفته باشد آن لفظ است.

الف) منقول

(ب) مرتجل

(ج) حقیقت و مجاز

(د) مشترک

معنای موضوع له

لفظ

معنای غیر موضوع له

کدام است؟

۵. بهترین گزینه برای این نمودار

الف) مختص

(ب) مشترک

(ج) منقول

(د) حقیقت و مجاز

ارزیابی میانی ۴

معنا

لفظ

معنا

لفظ

کدام است؟

۱. بهترین گزینه برای این نمودار

الف) متباین

(ب) مترادف

(ج) مشترک

(د) مرتجل

لفظ

معنا

لفظ

کدام است؟

۲. بهترین گزینه برای این نمودار

الف) تباین

(ب) منقول

(ج) مشترک

(د) مترادف

۳. عبارت «او خواهد آمد!» و «سیمرغ» به ترتیب است.

الف) مرکب – مفرد

ب) مرکب – مرکب

ج) مرکب – مترادف

د) مفرد – مرکب

ارزیابی پایانی

۱. چرا منطقی بحث احکام لفظ را طرح می کند؟
۲. تفاوت منطقی و ادیب در نحوه بحث از الفاظ چیست؟
۳. تقسیم لفظ به: مختص، مشترک، منقول، مرتجل، حقیقت و مجاز را با ذکر مثال توضیح دهید. توصیه های منطقی در این زمینه چیست؟
۴. تقسیم لفظ به مترادف و متباین را توضیح دهید. توصیه منطقی در این زمینه چیست؟
۵. دلالت را تعریف و اقسام آن را با ذکر مثال بیان کنید.
۶. کدام قسم از دلالت مورد نظر منطقی است؟ چرا؟
۷. توصیه علم منطق درباره گونه های مختلف دلالت وضعی لفظ، چیست؟

* پاسخ سؤالات این ارزیابی در قسمت پرسش چاپ قدیم ذکر شد.

 https://Eitaa.com/Tadris_H

 <https://aparat.com/M.Asadi14>

دریافت درس ها و ارسال سوالات

Aparat.com/M.Asadi14

Eitaa.com/Tadris_H

Telegram.me/Tadris_MA

Asadi.Tadris@gmail.com

ID : [@Asadi14](#)